

Life Lezing 2024 Carola Schouten

Hoe blijf je de ander zien?

Verbinding begint met aandacht

AERES
HOGESCHOOL
DRONTEN

Colofon

Uitgave:

Aeres Hogeschool Dronten

Tel 088 - 020 6000

www.aereshogeschool.nl

Lezing:

Drs. Carola Schouten

Fotografie:

Ministerie voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen

Tekstredactie:

Ir. Wiggele Oosterhoff

Eerste druk, april 2024

Oplage, 250 exemplaren

Bestellingen:

info.hogeschool.dronten@aeres.nl

Tel 088 - 020 6000

© Alle rechten voorbehouden. Deze tekst mag door derden gebruikt worden, mits de bron daarbij op correcte wijze vermeld wordt. De auteur heeft ernaar gestreefd een zo betrouwbaar mogelijke uitgave te verzorgen. Niettemin kan hij geen aansprakelijkheid aanvaarden voor onjuistheden die mogelijk in deze uitgave voorkomen. Aan deze publicatie kunnen geen rechten ontleend worden. De auteur heeft getracht de rechten van de afbeeldingen te achterhalen en/of de bron van de afbeeldingen weer te geven en ernaar gestreefd een zo betrouwbaar mogelijke uitgave te verzorgen.

Voor contact gelieve te mailen naar w.oosterhoff@aeres.nl

Hoe blijf je de ander zien?

Verbinding begint met aandacht

Woord vooraf

Met een gevoel van trots en dankbaarheid bieden we u dit boekje betreffende de tiende Life Lezing van Aeres Hogeschool Dronten aan. Deze is op 4 april 2024 door Drs. C.J. (Carola) Schouten, minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, in Dronten uitgesproken.

De Life Lezing komt voort uit Ons IDEe, de merkblofte van de faculteit in Dronten. In deze merkblofte staat the Economy of Life centraal. Elk jaar vragen we een deskundige om over the Economy of Life een inspirerende lezing te verzorgen. Daarnaast vragen we een professional uit de praktijk om daarop te reflecteren. Bijzonder in deze lezing is dat de referent een oud-student is die vanuit eigen ervaring reflecteert op samenwerken op waardenniveau.

De Life Lezing is voor een brede doelgroep bedoeld. Allereerst voor relaties van Aeres Hogeschool Dronten. De lezing kan worden beschouwd als een gift van de hogeschool aan bedrijven en instellingen, voor alles wat zij de hogeschool geven. Daarnaast is de lezing ook bedoeld als inspiratie en reflectie voor studenten en medewerkers van de hogeschool zelf. Elke Life Lezing wordt afgesloten met een gezamenlijke maaltijd, een walking dinner. Een mooie manier om opgedane inzichten met anderen te delen en zo elkaar te inspireren.

In Dronten leiden we (jonge) mensen op die kunnen verbinden. We noemen dat wel 'verbindende aanpakkers voor een wereld in transitie'. In Ons IDEe staan daarover quotes van studenten zoals: 'eerst zag ik mensen als concurrenten, maar ik heb

geleerd dat ik ze beter als collega's kan zien', of 'ieder mens heeft iets te geven; talent, kennis, levenswijsheid, aandacht of liefde. Door aan anderen te geven, kunnen we elkaar rijk(er) maken.'

In Ons IDEe spreken we uit dat geven en nemen met elkaar in evenwicht moeten zijn. Mevr. Schouten deelt vanuit eigen persoonlijke ervaringen hoe samenwerking met anderen mogelijk en nodig is. Ook wanneer overtuigingen en meningen (soms ver) uit elkaar liggen.

Tot slot wens ik ons toe dat het ons lukt om steeds nadrukkelijker de bedoeling van ons werk centraal te stellen en ons blijven afvragen of het ook klopt wat we doen, vanuit ons hoofd, ons hart en in verbinding met elkaar. Wij wensen u veel inspiratie bij het lezen van dit essay van de Life Lezing en zien u graag terug.

Met vriendelijke groet,

Jolanda Berntsen – Wiltink MSc.
Directeur faculteit
Aeres Hogeschool Dronten

Kinderen uit het Haagse Moerwijk bezoeken minister Schouten, mei 2023.

Hoe blijf je de ander zien?

Verbinding begint met aandacht

Inleiding

Hoe blijven we elkaar zien in een wereld waar de tegenstellingen soms groot lijken? Lukt het dan om in verbinding te blijven als mensen heel anders denken dan jij? Ja, zegt Carola Schouten. Met aandacht voor de ander, omgangsvormen en jezelf bevragen. Want die ander is je medemens.

Tussen hart en hoofd

Het was op een dinsdag, begin januari. Op het stadhuis van mijn woonplaats Rotterdam werd de nieuwjaarsreceptie gehouden. Onder de zachte verlichting van de antieke kroonluchters in de Burgerzaal stelde burgemeester Aboutaleb een vraag die nog lang zou nagalmen in mijn hoofd.

‘Vragen we elkaar nog weleens: waar zit jouw pijn?’, vroeg hij.

Waarom trof deze vraag me zo in het hart? Ik zit al heel lang in de politiek, ik houd ook van het politieke handwerk. Van het onderhandelen, het dingen voor elkaar krijgen en stiekem misschien ook wel van het ploeteren. Dat zijn allemaal zaken die je doet met je hoofd.

Maar het was niet mijn hoofd dat achttien jaar geleden de doorslag gaf om de politiek in te gaan en bij de Tweede Kamerfractie van de ChristenUnie te gaan werken. Het was mijn hart dat meer wilde doen voor de mensen achter de maatregelen en cijfers. Ik wilde de problemen van mensen helpen verlichten. Hoe kon ik verbinding maken tussen de systemen van de overheid en de dagelijkse werkelijkheid van gewone mensen? Dat was van het begin af aan een zoektocht. En laat ik maar een bekentenis doen: dat is het bij tijd en wijle nog steeds.

Op het bureau van een minister belanden nooit eenvoudige problemen. Anders waren ze al eerder opgelost. Maar hoe ingewikkeld ook, in alle eerlijkheid denk ik dat we de oplossing vaker moeten zoeken in eenvoud. Want in de kern gaan die complexe problemen eigenlijk altijd over de manier waarop we met elkaar omgaan, hoe we respect tonen en over het belang van medemenselijkheid. We kunnen ons verliezen in wat we willen oplossen. Maar ook het hoe doet ertoe.

Zoek oplossingen vaker in eenvoud.

Een impressie van de boerenprotesten op het Malieveld
in Den Haag.

Boerenprotesten

Tijdens de grote boerenprotesten in 2019 en 2020, toen trekkers op de snelweg reden en er voor de deur van het ministerie van Landbouw en op het Malieveld flink werd gedemonstreerd, was ik minister van Landbouw. Ik leerde in die periode hoe wezenlijk het is om elkaar niet op te sluiten in het lidmaatschap van een groep.

We maakten op het ministerie kennis met groepen als Agractie en Farmers Defence Force die informeel de belangen van boeren vertegenwoordigden. De taal van de nieuwkomers verschilde nogal van die van de gevestigde orde. In de formele overlegstructuren werden die nieuwe groepen dan ook als outsiders bekeken. Dat botste, en niet zo'n beetje ook.

Waren die werelden met elkaar te verenigen? Als we afspraken konden maken over gemeenschappelijke uitgangspunten, zou dat al een stuk schelen.

Vanuit het ministerie van Landbouw ging een aantal mensen op verkenning. Op bijeenkomsten in het land spraken ze met de protesterende boeren. We kenden elkaar niet goed en daarom luisterden de medewerkers naar hun verhalen, hun zorgen en hun wensen. Terug op het departement zeiden ze: 'Misschien moeten we de taal van de boeren hier binnen halen.' Ik vond het een werkbaar idee. Wij zouden de verhalen van de nieuwe boeren uit eerste hand horen en zij konden zich zo makkelijker de omgangsvormen van Den Haag eigen maken. Want op de codes van overleggen en besluitvormingstrajecten waren ze niet echt aangesloten. We investeerden in relaties en konden zo beter de zorgen en ideeën uit de sector met de ambtelijke top delen. Er ontstond verbinding.

Die ander is je medemens.

Omgangsvormen

Niet alleen is het wezenlijk is om verbinding tot stand te brengen, het is ook zaak dat je respectvol met elkaar omgaat. Daarin heeft iedereen een verantwoordelijkheid om grenzen te bewaken. Ook dat leerde ik van die protesten. Als je met trekkers de wegen blokkeert, zet je een machtsmiddel in en mensen thuis opzoeken is echt intimidatie. Dat is onacceptabel. Hoe miskend je je ook voelt, hoe niet gezien of niet gehoord: zulk gedrag is ongepast. Daar moet je duidelijk en consequent op reageren. Ook het zakelijke en het persoonlijke zijn twee verschillende dingen. Daar mag je elkaar ook op wijzen. Speel op de bal, niet op de persoon. Dan blijven de verhoudingen zuiver en de omgangsvormen respectvol. Op die manier kun je de ander blijven zien en lukt het om in gesprek te blijven en samen verder te komen.

Iedereen heeft de verantwoordelijkheid om grenzen te bewaken.

Twee jongeren die een dag meelopen met minister Schouten, april 2023.

Minister Schouten bij
de Kerstviering van
De Regenboog Groep,
december 2023.

Bevraag jezelf

Naast ingewikkeld, kunnen de problemen die op het bureau van een minister belanden ook taai zijn. Stikstof of de aanpak van armoede en schulden zijn daar voorbeelden van. Voor je er erg in hebt, word je opgeslokt door het systeem en zoek je oplossingen in cijfers, percentages en regelingen. Sinds ik in de politiek zit, heb ik mezelf daarom opgedragen om steeds opnieuw een aantal vragen te stellen: Allereerst: Wat hebben mensen die het moeilijk hebben écht nodig? Dan: heb ik een oordeel? We oordelen namelijk vrij snel, vaak in alles wat we doen. Ik geloof dat het niet aan ons is om die oordelen te hebben.

Een volgende vraag is: zie ik en geloof ik dat ieder mens waardevol is? Met eigen, unieke talenten? Uiteindelijk valt dat zelfonderzoek samen in één grote vraag die ik tot het laatst bewaar: *Zie ik de ander als mens?*

Als mens. Dus niet als cliënt of als burger. Dat vind ik ook rotwoorden. Ook niet als hulpbehoevende, gewoon als mens. Als iemand waar we een relatie mee hebben, die iets voor ons kan betekenen en ook omgekeerd.

Zie ik de ander als mens?

Eén woord voert in mijn huidige portefeuille de boventoon: *bestaanszekerheid*. Vaak gaat de discussie over geld, over percentages, subsidies en regelingen van de overheid. De vraag of mensen voldoende middelen hebben om rond te kunnen komen, staat centraal. Dat is belangrijk, maar in de kern gaat bestaanszekerheid over volwaardig mee kunnen doen aan de samenleving. De mogelijkheden hebben om je te kunnen ontwikkelen, je sociale relaties te onderhouden en zo tot bloei te kunnen komen.

Minister Schouten op werkbezoek met de koning bij het programma
Simpel Switchen in de Participatieketen, februari 2023.

Armoede is niet alleen een probleem van degene die het overkomt. Het gaat ons allemaal aan. We weten dat mensen in armoede ook vaker eenzaam zijn en dat dit nog lang gevolgen kan hebben. Daarom ligt ook hier een taak voor ons allemaal om verbinding met de ander te maken. De kunst is om dat gelijkwaardig te doen. Door je in de ander te verplaatsen, want juist als je iemand wilt helpen, is het belangrijk om naast en niet boven die ander te staan.

Daar past die vraag: *Waar zit jouw pijn?*

Luister gewoon

Net voor de start van de begrotingsbehandeling vorig jaar sprak ik met een groep jonge mensen. Jongeren die op jonge leeftijd hun ouders verloren hadden. De bestaande regels zijn helemaal niet toegespitst op hun situatie. Al snel denk je dan dat regels of protocollen moeten worden aangepast. Maar dat is niet waar deze jonge mensen om vroegen. Zij zeiden: luister gewoon naar ons verhaal. Waar wij tegenaan lopen en wat het betekent als de warmte van thuis er niet meer is. Van dat gesprek heb ik veel geleerd. Alles wat we willen doen om iemands situatie te verbeteren, begint met goed luisteren. Met verbinding maken van mens tot mens. Dat is een wezenlijk onderdeel van ons mens-zijn. Het maakt ons onderdeel van een groter geheel; bepaalt zelfs hoe gelukkig we ons voelen. Daarom zijn sociale relaties wat mij betreft ook niet uitsluitend een privézaak. Hoe we met elkaar omgaan, bepaalt hoe onze samenleving eruitziet.

En dit raakt ook polarisatie. Als je de ander niet kent, niet benieuwd bent naar wie hij of zij is en die persoon voor het gemak opsluit in een groep, dan sta je snel tegenover elkaar. Naar iemand luisteren is niet hetzelfde als iemand gelijk geven. Maar die ander voelt zich wel gehoord, en zo blijf je in gesprek. In contact.

Luisteren zonder oordelen.

In gesprek met een initiatiefnemer van
FRIS supermarkt, een sociale supermarkt
waar mensen met geldzorgen gratis
boodschappen kunnen doen, februari 2023.

Aandacht en vertrouwen

Terug naar de vraag van burgemeester Aboutaleb. Durven vragen naar iemands kwetsbaarheid, is misschien wel de essentie van menselijk contact. En vervolgens met aandacht luisteren naar het antwoord. Zonder te oordelen, want dan verlies je die ander eigenlijk uit het oog.

Zie de ander als mens, als medemens. Of je nu minister bent of een boerenbedrijf hebt, of je in de schuldhulpverlening werkt, vrijwilliger bent, klimaatactivist of iemand die niet weet hoe de eindjes aan elkaar te knopen. Verbinding begint met aandacht. Ook als het schuurt omdat iemand heel anders denkt dan jij. Stel dan die vraag vanuit het hart: Waar zit jouw pijn? Vanuit dat eenvoudige begin ontstaat vertrouwen.

Daarmee bouwen we samen aan een samenleving waar iedereen zich welkom en gezien voelt.

Dit persoonlijk essay is een verkorte versie van de Life Lezing die Carola Schouten op 4 april 2024 gehouden heeft.

Carola Schouten (Den Bosch, 1977) groeide op in Noord-Brabant op een melkveebedrijf. Ze studeerde bedrijfskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en was vervolgens beleidsmedewerker werk en inkomen bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In 2011 kwam ze voor de ChristenUnie in de Tweede Kamer en werd ze woordvoerder voor Hoger Onderwijs, Justitie, Economie en Innovatie, Financiën en Pensioenen. Namens de ChristenUnie zat Carola Schouten samen met Gert-Jan Segers twee keer aan de formatietafel voor een nieuw kabinet. In het kabinet Rutte III was Schouten minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en vice-premier. In het kabinet Rutte IV is ze minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen en ook vice-premier. In de zomer van 2023 heeft ze aangekondigd dat ze de politiek gaat verlaten, zodra er een nieuw kabinet aantreedt.

aereshogeschool.nl/dronten

Aeres Hogeschool Dronten

De Drieslag 4
8251 JZ Dronten
088 - 020 6000

info.hogeschool.dronten@aeres.nl

Disclaimer

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.